

Wstęp

Biuletyn zawiera zbiór opracowań z zakresu gospodarki przestrzennej, które mieszczą się w nurcie współczesnych problemów i koncepcji teoretycznych i metodologicznych badań przestrzenno-ekonomicznych. Tematyka opracowań koncentruje się głównie wokół zagadnień rozwoju regionalnego rozważanych w kontekście transformacji systemowej i procesów globalizacji.

Biuletyn otwiera opracowanie Z. Chojnickiego i T. Czyż, zawierające teoretyczne rozważania dotyczące współczesnej problematyki rozwoju społeczno-gospodarczego w ujęciu regionalnym. Rozważania te nawiązują do koncepcji rozwoju regionalnego, jaki ukształtował się głównie w fazie transformacji systemowej Polski.

Kolejne prace dotyczą istotnych współczesnych aspektów rozwoju regionalnego. T. Markowski przedstawia koncepcję konkurencyjności regionów rozpatrywaną w aspekcie podmiotowym i przedmiotowym. Określa związki między tymi dwoma typami konkurencyjności regionalnej. Jednocześnie wykazuje, że rozróżnienie konkurencyjności przedmiotowej i podmiotowej ma wartość poznawczą i istotne znaczenie dla praktyki sterowania rozwojem regionu. T. Strykiewicz zajmuje się sieciową organizacją gospodarki i jej znaczeniem dla rozwoju regionalnego. Przedstawia podstawowe elementy koncepcji usieciowienia, przeprowadza typologię sieci gospodarczych w warunkach transformacji systemowej, charakteryzuje wybrane formy sieciowej organizacji gospodarki w Polsce i ich wpływ na rozwój regionalny. M. Dutkowski omawia koncepcję klastrów (gron) jako sieciowych form organizacji działalności gospodarczej. Na podstawie dorobku światowego dokonuje regulacji pojęcia klastra oraz oceny koncepcji klastrów w aspekcie poznawczym i praktycznym. Podejmuje próbę określenia roli tworzenia i wspierania klastrów w rozwoju regionalnym i planowaniu zintegrowanym. Z. Chojnicki i T. Czyż zajmują się problematyką rozwoju regionalnego w kontekście gospodarki opartej na wiedzy (G.O.W.). Podejmują próbę konkretyzacji wpływu G.O.W. na rozwój regionalny za pomocą modelu analitycznego. Model ten ma charakter strukturalno-rozwojowy i przedstawia kształtowanie i wpływ G.O.W. na zmiany społeczno-gospodarcze zachodzące w układzie regionalnym.

J. T. Czochoński i T. Parteka omawiają znaczenie monitoringu jako narzędzia planowania regionalnego w nowych warunkach i nowej fazie rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Przedstawiają koncepcję systemu zintegrowanego, regionalnego monitoringu, określają jego cele ogólne i utylitarne. Formułują model struktury organizacyjnej monitoringu regionalnego w Polsce.

Zagadnienie systemów lokalnych w kontekście globalizacji rozwija J. Parysek. Omawia rolę gospodarki lokalnej i rozwoju lokalnego we współczesnej gospodarce przestrzennej. Ujęcie systemowe lokalnych jednostek terytorialnych traktuje jako warunek realizacji głównego celu gospodarki przestrzennej, którym jest ład przestrzenny i zrównoważony rozwój.

Problematykę zmian w przestrzennej organizacji działalności gospodarczej w procesie globalizacji podejmuje B. Domański. W ramach problemu „globalizm – miejsce” bada i interpretuje relacje między korporacjami ponadnarodowymi a miejscem. Za szczególną formę miejsca jako zorganizowanego układu przestrzennego traktuje region terytorialny. Dokonuje przeglądu najnowszych teorii wyjaśniających zachowania lokalizacyjne korporacji ponadnarodowych. Formułuje oryginalną koncepcję dynamicznej współzależności korporacji ponadnarodowych i miejsc w różnej skali geograficznej.

Kolejne dwa opracowania prezentują poglądy na współczesne przemiany systemów miast w kontekście kształtowania się nowych struktur i form organizacji przestrzennej. P. Korcelli omawia pojęcie policentryczności, jednej z podstawowych cech struktury systemów miast i odnosi do różnych poziomów na skali przestrzennej. Przedstawia stosowane w badaniach europejskich, mierniki policentryczności systemów miast i oceny związków między charakterem policentryczności a celami polityki przestrzennej. M. Czerny zajmuje się zjawiskiem „rozlewania miast” na obszary wiejskie (*urban sprawl*) w procesie współczesnych przemian obszarów metropolitalnych. Dokonuje uściślenia tego pojęcia, bada czynniki i efekty „rozlewania się” dużych miast. Podejmuje próbę opisu dynamicznych zmian w organizacji przestrzennej Warszawy w aspekcie tego zjawiska.

Opracowanie R. Domańskiego stanowi wkład do rozwoju nowej teorii wzrostu gospodarki. Autor przedstawia teorię wzrostu endogenicznego. Teoria ta jest próbą korektury teorii neoklasycznej przez rozwinięcie modeli, w których długofalowe stopy wzrostu są endogenicznymi zmiennymi, opartymi na pewnych założeniach, dotyczących inwestowania w kapitał ludzki i techniczny. R. Domański prezentuje

również oryginalne podejście do wzrostu endogenicznego w gospodarce opartej na wiedzy. Konstatuje, że modele endogenne określają nowe możliwości prowadzenia polityki regionalnej.

Serię opracowań uzupełniają dwa komunikaty, które proponują wprowadzenie do analizy przestrzennej nowych metod ilościowych. W pierwszym komunikacie E. Nowak omawia statystyczną metodę ważonych ocen wielokryterialnych poziomu rozwoju i jej zastosowanie w badaniach regionalnych. W drugim P. Werner ukazuje możliwości symulacji zmian czaso-przestrzennych przy wykorzystaniu metody automatów komórkowych. Przedmiotem symulacji są zmiany zasięgu obszaru zurbanizowanego aglomeracji Warszawy.

Wyrażamy przekonanie, że przedstawiony zbiór opracowań stanowi istotny wkład poznawczy do polskich badań przestrzenno-ekonomicznych i dostarcza wartościowych przesłanek dla współczesnej polityki regionalnej i przestrzennej w Polsce.

*Teresa Czyż
Henryk Rogacki*